

FRANÇOIS VILLON

MALÝ A VELKÝ
TESTAMENT

■ garamond

FRANÇOIS VILLON
MALÝ A VELKÝ TESTAMENT

FRANÇOIS VILLON

MALÝ A VELKÝ
TESTAMENT

© Garamond, 2010

Translation © Gustav Franci, 2010

ISBN 978-80-7407-075-4

DUEL

K prvému setkání došlo za gymnaziálních let. Bylo to překvapující okouzlení, protože autorova poezie se velmi lišila od té, s níž jsme se v skromných ukázkách seznamovali ve školních lavicích.

Při pozdějších setkáních zůstávalo okouzlení, ale přistupoval k němu obdiv a čtižádošť. Z pasivního čtenáře se stal aktivní překladatel.

V té chvíli se básník stal soupeřem.

A došlo k velmi nerovnému duelu. Na jedné straně stál vyzyvatel, svým úkolem dost sebevědomý, na druhé pak básník a jeho dílo.

Duel byl velmi nevyrovnaný.

Vyzyvatel měl všechny výhody, vyzývaný nic kromě díla, které ovšem nemohl bránit. Vyzyvatel byl sebevědomý, vyzývaný neobyčejně skromný, protože poskytoval vše bez sebemenších nároků. Nemohl zasáhnout ani ve chvíli, kdy by to bylo velmi zapotřebí.

Naskytá se otázka. Je tedy zbytečné pokoušet se o přiblížení velkého cizojazyčného díla překladem? Jistě nikoli. Vždyť, i v těch nejspornějších případech, zůstává přece něco, co odhaluje aspoň kousek tváře, již jsme dosud neviděli. Byť se někdy za to platí dost velkou mincí.

Ale co! Přijdou jiní a ti to napraví!

Vím, že přijdou a že budou mít co napravovat, jako už to mnozí udělali dříve.

Pro domo bych si přál, aby ti příští toho měli ke korekci méně, než v tuto chvíli tuším.

Dalším duelistům přeji hodně zdaru.

Gustav Franci

**ODKAZ
aneb
MALÝ TESTAMENT**

I.

V čtrnáct set padesátém šestém
já, student Villon František,
po zralém uvážení chtěl jsem,
nemaje uzdu, obojek,
všechno si dobře rozmyslet
a v stopách Vegetia jíti,
jenž moudrost sbíral spouště let,
bych studem nemusel se rdíti.

2.

V onen čas přišly Vánoce,
ta smutná doba ponurá,
kdy vlci větrem živí se
a člověk domov vyhledá
i krb, než mráz ho nahlodá.
Tu řek jsem, prchneš z uvěznění,
kde milostná tě drží hra,
než se ti srdce v popel změní.

3.

Nemohu jinak, protože
 na vlastní oči viděl jsem,
 jak všechny moje potíže
 bere má láska s úsměvem.
 Tak obracím se k bohům všem
 s prosbou o její potřeštění,
 těžký žal maje v srdci svém.
 Kéž bych měl klid až do skonání.

4.

Poněvadž jsem se zakoukal
 do očí, které jsem měl rád,
 a že i zjev mi rozum bral,
 tím snáze mohl její zrak
 až do srdce mi pronikat
 a všední dny mi měnit v svátek.
 Však teď jdu hledat jiný sad
 a zaklepu u dalších vrátek.

V zracích té, co mě zajala,
 jen proradnost a zrada klíčí.
 Ač jsem jí neudělal zbla,
 ty oči neustále křičí
 „tak zemři už“, což se mi přičí.
 Když prchnout chci a nevím kam,
 hrozí, že všechny svazky zničí,
 a neslyší, jak naříkám.

V krajinu jinou jíti chci,
 než pohltní mě zloby tma.
 Bud' sbohem! Musím utéci,
 když za hodna mě neuzná
 své lásky ta, co moji má.
 Raděj se loučím s životem.
 Z všech milenců, co nebe zná,
 jenom já mučedníkem jsem.

Těžké je každé loučení,
 však rychle pryč z krajiny téhle!
 Nešťastná hlava říká mi,
 že jiný je teď u ní v sedle.
 Leč soudím, záhy bude vedle
 i tenhle nový frajírek.
 Teď prosím Pána, líce zbledlé,
 kéž dá mi na bolest mou lék!

Protože musím odejít
 a nejsem si jist s návratem
 (jsem muž, který má spoušť chyb,
 vždyť ocel není v srdci mém,
 těžko se peru s životem
 a smrti nevyhnu se, vím,
 nespasím-li se útekem),
 své odkazy vám přináším.

Ve jménu Otce, nebes hlavy,
 Syna i Ducha svatého
 a mocné Matky, plné slávy,
 která nás chrání od zlého,
 dám, co je ve mně vzácného,
 mistru Vilému Villonovi
 za to, že směl jsem u něho
 skrývat pochybnou činnost svoji.

Item té, o níž mluvil jsem,
 jež tak tvrdě mě odvrhla,
 že sbohem dal jsem radostem
 a z kalichu pil víno zla,
 dám srdce své, v němž nalezla
 své místo smrt a utrpení.
 Ač na mě byla strašně zlá,
 kéž Bůh k ní stejně krutý není.

Item pro mištra Marchanta,
 jemuž jsem velmi zavázán,
 meč ostrý měl bych dojišta,
 jestli Le Cornu, přísný pán,
 jemuž byl do zástavy dán
 pro dloužek pouhých osmi soldů,
 si nenechá ho raděj sám.
 Meč vyplatit lze i bez soudu.

Item obdrží Saint-Amant
 mulu a syna běloušova.
 Blarruovi dám diamant
 a osla králova, co couvá.
 Z nařízení ať bula nová
Omnis utriusque sexus,
 ta bula Karmelitánova
 k útoku pozvedne i klérus.

A mištru jménem Robert Vallé,
 jenž nemá nic, leda tak hlad,
 když písaří jen neustále,
 chtěl bych s vší účtou odkázat
 a také co nejdříve dát
 mé spodky, co jsem ztratil v krčmě,
 aby k ochraně bujných vnad
 je daroval své vzácné slečně.

A že je z rodu vznešeného,
 musím ho lépe odměnit,
 vždyť Duch svatý je otcem jeho,
 ač z hlouposti má dům i byt.
 I rozhodl jsem pro svůj klid,
 aby mé Paměti mu dali
 a z nich se mohl přesvědčit,
 jaký je blbec dokonalý.

Item, aby měl žití jisté
 řečený mistr Robertek
 (jenom mu, Bože, nezávidte),
 prosím příbuzné naposled,
 aby mé brnění šli hned
 prodat a výnos odevzdali
 na okno kaple jako vděk
 povedenému kazateli.

Item vzácnému Cardonu
 své rukavice a své šály
 chci dáti jako úkryt stálý,
 pak kapouny dva, a ne malý,
 husičky pěkně propečené
 i potok vína neustálý
 a, aby neztloušť, soudy četné.

Item převzácné vznešenošti
 de Montignymu tři psy dám
 a Regnieru v hotovosti
 sto franků, vše co doma mám.
 Jenže! V duchu si povídám:
 zisk jenom tehdy mohu mít,
 když v darech více nevydám,
 než co sám přijmu od druhých.

Item velmoži de Grigny
 dám hrádek Nigon, spolu s ním
 více psů, než má Montigny,
 a Viceštem ho odměním.
 Že spory rád má, dobře vím,
 a proto toho lotříka
 procesem pěkným vybavím,
 z něhož jen výprask vyzíská.

Pro mištra Raguiera bych
 dobytčí napajedlo měl,
 hrušky a broskve. U Zmrzlých
 pak tolik jídla, co by chtěl,
 a kdyby k Pomme de Pin snad šel,
 ať čekají tam vína žhavá,
 že lepší svět snad neviděl.
 Kdo chce si dávat, ať si dává!

Item pro mištra Mautainta,
 pro Basaniera jakbysmet,
 pohov od jejich seržanta,
 jenž stále ztrpčuje jim svět.
 Pro soudce Fourniera hned
 dvě věci: čepec se sandály,
 aby až přijde sníh a led
 se s hlavou také nohy hrály.

Item řezníku Trouvému
 bych skopce zase vrátil zpátky
 a navíc štíty přidal mu
 jako obrovské mucholapky,
 s korunou vola, krávy taky.
 A kdyby je chtěl někdo vzít,
 pak osud takového lapky
 smí šibenice vyřídít.

Item rytíři De Guet dám
 helmu co dárek přeskvělý
 a doprovodným obludám,
 které s ním plení obydlí,
 dobrý typ k jejich veselí:
 laternu co je v Pierre au Let.
 Však celu žádám Trois Lis,
 povedou-li mě v Châtelet.

Item pro pana Marchanta,
 jenž dobře slouží svému krámu,
 když každého tam okrádá,
 tři došky mám a ty já dám mu,
 aby na nich mohl svou dámu
 také na poli milovat.
 A nešířím falešnou fámu,
 když tvrdím, že jen to má rád.

Item Loupovi s Choletem
 každému jednu kachnu dám,
 co ztratily se za městem,
 když noční hlídku měli tam.
 Mnišskou kutnu jim odevzdám
 pro jejich akce prospěšné
 a vše, co spolkne jejich chřtán.
 A škorně moje neslyšné.

Také třem dětem ubohým
 chci projevit kus soucitu.
 Však o nich ještě promluví.
 Sirotci jsou to bez bytu,
 bez bot, košile, kabátu
 a jako červi nahatí.
 Ať aspoň zimu tuhletu
 ve zdraví mohou přečkati.

Pak je tu Colin s Girartem,
 třetí se Jehan jmenuje.
 Bez rodičů jdou životem,
 nemaj za krejcar naděje.
 Tak ať jim aspoň prospěje
 pár svršků mých teď na zimu.
 Kéž hodně jídla pro ně je
 po všechny dny, než zeštárnu.

Item co ze študií mám,
 můj titul s všemi možnostmi,
 já s rezignací odevzdám,
 s osudem zcela smířený,
 chudým klerikům v tyto dny
 dle výnosu, který by zněl:
 Tak soucit v srdci velel mi,
 když jsem tu jejich bídu zřel.

Je tu de Victry s Cotinem,
 dva velikáni náramní.
 Mluví latinským jazykem,
 jsou jako děti pokorní
 a každé mše se účastní.
 Dávám jim z domu Guillota
 všechny výnosy peněžní
 pro bídu jejich života.

Item já berlu chci jim dáti,
 aby v knajpě U Antonína
 s ní biliár tam mohli hráti.
 A spoušty vody ať dá Seina
 pro holoubátka uvězněná
 ve voliérách plných mříží.
 Mé zrcátko pak budiž cena
 za trápení, která je tíží.

Item pro nemocnice mám
 lože s pavučinami zase
 a dále pěkně vynadám
 všem, co se bouří v tomto čase.
 Vždyť zima trápí, jak mně zdá se,
 stejně tlusté i hubené.
 Děravé spodky v celé kráse
 mám pro přátele zmrazené.

Item pak bradýřovi chci
 dát kštici svou, třebaže vím,
 že tímto darem škodím si.
 Ševce škrpály obdařím
 a vetešníka svrškem svým.
 Šaty mu dám, za peníz nový
 (až ale kapsy vyprázdním),
 totiž zdarma, jinými slovy.

Item odkážu žebravým
 a bekyním a božím dcerám
 to nejlepší, o čem jen vím,
 kapouny, husy, vše, co nemám,
 i kázáníčka procítěná
 s dárečky chleba skromnými.
 Že mniši nadbíhají ženám,
 na tom už nezáleží mi.

Item pro kupce Jehana
 připraveny mám zlaté misky
 a z šibenice polena,
 ať na hořčici má z nich lžičky.
 Pro strážce, který byl tak nízký,
 že počtívošť mou zpochybnil,
 mám nebeský trešť velmi jistý.
 Na víc už nemám věru sil.

Item Merbeufu vzácnému
 a Nicolasi z Louvieux
 dám po skořápce každému,
 vždy s mincí, která špatná je.
 Co tkne se správce z Gouvieux,
 rozhod jsem se mu odevzdati
 tolik životní naděje,
 kolik on v mincích chudým platí.

Posléze, když jsem doma psal
 v té klidné, požehnané chvíli,
 bych skončil, co jsem rozepsal,
 zvony mě náhle vyrušily,
 jež na Sorbonně odzvonily
 jako vždy dobu klekání.
 I soustředil jsem všechny síly
 k tiché úvaze večerní.

V té chvíli překvapen jsem byl,
 že o dalším už nemám zdání,
 ač jsem se vína nenapil.
 Tu Paměť, obětavá paní,
 oživila mé vzpomínání
 a vrátila mi v malé chvíli
 všechno, co pomocí je hlavní
 pro intelektuální síly.

Dala mi rovněž poučení,
 které je velmi prospěšné.
 Tvorba a věcí zpodobení,
 k němuž člověk obvykle lne,
 nebývá vždycky výhodné,
 neboť falešně vidí svět.
 O věci velmi podobné
 jsem u Aristotela čet.

Vtom ale rozum přispěchal
 a za pomoci fantazie
 mi opět příležitost dal
 obrátiti se na partie,
 v nichž skutečnost nadále žije
 bez těžkého jha zapomnění.
 To od nynějška cizí mi je,
 a tak se všechno k dobru mění.

Tím, že si rozum odpočal,
 mohl jsem opět s klidnou tváří
 dokončit, co jsem rozepsal.
 Leč inkouš zmrz mi v kalamáři,
 má svíčka ztratila svou záři
 a krb už sloužit nemůže.
 A tak jen jedno se mi zdaří:
 uchýliti se na lože.

Stalo se ve zmíněném čase,
 jak mistr Villon nám to řek.
 Datle a fíky nejed, zdá se,
 byl černý jako oharek
 a nezanechal majetek,
 jež moh by známým odkázat.
 V kapse mu zbyl jen krejcárek
 a i ten utratil by rád.

ZÁVĚŤ
aneb
VELKÝ TESTAMENT

I.

V třiceti letech mého věku,
když poznal jsem už sílu straští,
ne chytrý a ne hloupý vcelku,
častokrát ocit jsem se v pašti,
již zchystával mi bez milosti
vzácný pan Thibault d'Auxigny...
Ten biskup, uctívaný došti,
mně byl vždy hrozně protivný.

2.

Není přece mým panovníkem,
ba ani biskupem mým není.
Nejsem mu povinován díkem
a nejsem srnec k zaštrelení.
Však velmi málo si mě cení:
chlebem s vodou mě hostíval.
Je skrblick, sotva se už změní.
Kéž Bůh mu dá, co on mně dal!